

DERLEME

EĞİTİM BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK PROGRAMLARIN ÜÇ FARKLI MODEL İLE BİR ARADA DEĞERLENDİRİLMESİ: LOGIC, BAĞLAM-GİRDİ-SÜREÇ-ÜRÜN VE KIRKPATRICK MODELLERİ

Evaluation Of Faculty Development Programs On Teaching Skills Using Three Different Models Together: Logic, Context-Input-Process-Product And Kirkpatrick Models

Levent ALTINTAŞ*, M. Kemal Alimoğlu**

* Sorumlu yazar, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ABD, Kocaeli

** Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ABD, Antalya

ÖZET

Eğiticilerin eğitim becerilerini geliştirmeye yönelik programlar uzun süredir tıp eğitimcilerinin gelişimine yönelik olarak kullanılmaktadır. Bu programların değerlendirilmesinde yaygın olarak kullanılan bazı yöntemleri göz önüne aldığımızda her birinin programların farklı öğelerine daha fazla odaklanabildiği görülmektedir. Bu nedenle birden fazla değerlendirme modelinin bir arada kullanılması daha geçerli ve güvenilir veriler elde etme ve sonuçlara ulaşmamıza yardımcı olabilir. Bu makalede yazarlar üç program değerlendirme yönteminin (Logic model, Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün modeli ve Kirkpatrick dört düzeyde program değerlendirme modeli) eğitim becerilerini geliştirme kursları örneği üzerinden nasıl bir arada uygulamaya geçirileceği üzerine yorumlarını aktarmaktadır.

Anahtar kelimeler: Eğitici gelişim programları, eğitim becerileri, Program değerlendirme modelleri,

ABSTRACT

Courses for improving teaching skills of medical teachers have been implemented as a faculty development activity for years. The methods applied to evaluate such programs may further focus some special program parts than the others. Therefore, using more than one evaluation method together may provide much more valid and reliable data and results. In this article, the authors present their comments on how three different program evaluation methods (Logic model, CIPP and Kirkpatrick four level evaluation methods) can be applied together in evaluation of the courses on improving teaching skills of medical teachers.

Keywords: Faculty development programs, teaching skills, program evaluation models

GİRİŞ

Eğiticilerin eğitim becerilerini geliştirmeye yönelik programlar uzun süredir tıp eğitimcilerinin gelişimine yönelik olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde de benzer programlar uygulanmakta olup, ulusal akreditasyon kuruluşu tarafından tıp fakültelerinde bir atama kriteri olarak kullanılması önerilmektedir (1,2).

Steinert ve arkadaşları tarafından yayınlanan bir derlemede eğitici gelişim programlarının sonuçları şöyle özetlenmiştir (3).

- Katılımcıların genel anlamda memnuniyet düzeyi yüksektir.
- Katılımcılar öğretime yönelik tutumlarında değişiklik olduğunu bildirmektedir.
- Katılımcıların, eğitim becerileriyle ilgili eğitim bilim ilkeleri ve bilgisinde artış gözlenmiştir.
- Katılımcılarda, öğretime yönelik davranış değişiklikleri olmuştur.
- Katılımcıların eğitime olan ilgisi artmış ve değişik yöntemler kullanmaya başlamışlardır.

Aynı derlemede bu programların değerlendirilmesinde başvurulan gereç ve yöntemler şöyle sıralanmıştır:

- Kurs sonu memnuniyet anketleri
- Ön ve son test (bilgi ve tutum değişikliğine yönelik)
- Katılımcıların eğitim sonrası performanslarını kendi kendilerine değerlendirmeleri
- Katılımcıların eğiticilik davranışlarının doğrudan gözlenmesi
- Eğiticinin performansı ile ilgili öğrenci-asistan değerlendirmeleri
- Öğrenci başarısı (sadece bir çalışmada bakılmış)

Tüm bu yöntemlerin genellikle bir araştırmayı gerçekleştirmek üzere kullanıldığı ve devamlı, sistematik biçimde uygulanma oranının düşük olduğu, tüm yöntemleri bir arada kullanma ve kullanılan yöntemleri uluslararası kabul görmüş program değerlendirme modelleriyle ilişkilendirme yaklaşımının ise genellikle bulunmadığı gözlenmektedir (3). Eğitim programı bir bütündür ve program değerlendirmede her öğesinin göz önünde bulundurulması gerekir. Gerek yöntemlerin gerekse program değerlendirme modellerinin eğitim programlarının değişik kısımlarına daha fazla odaklandıkları göz önüne alınırsa, geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması adına çoklu yöntem ve model kullanılması bir gereklilik olarak görünmektedir. Bu makalede yazarlar tıp eğitimi programlarının değerlendirilmesinde sık kullanılan üç program değerlendirme-yönteminin (Logic model, Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün modeli ve Kirkpatrick dört düzeyde program değerlendirme modeli) eğitim becerilerini geliştirme kursları örneği üzerinden nasıl uygulamaya geçirileceği üzerine yorumlarını aktarmaktadır.

PROGRAM DEĞERLENDİRME MODELLERİ

LOGIC MODEL

Logic model; mantıksal çatı, değişim teorisi (theory of change) veya program matrisi gibi isimlerle de anılır. Program planlama ve değerlendirmede kullanılan Logic modelin genel bir tanım yapılacak olursa altta yatan teori ve varsayımlar ışığında uygulanan programın yol haritasını, hangi etkinliklerin diğerlerinden önce gelmesi gerektiğini ve arzulanan çıktılara nasıl ulaşıldığını gösteren grafiksel şekiller olarak tanımlanabilir (4). Bir başka tanıma göre de programın kaynakları, etkinlikleri, ürünleri ve çıktıları arasındaki mantıksal bağlantıları gösteren grafiklerdir (5).

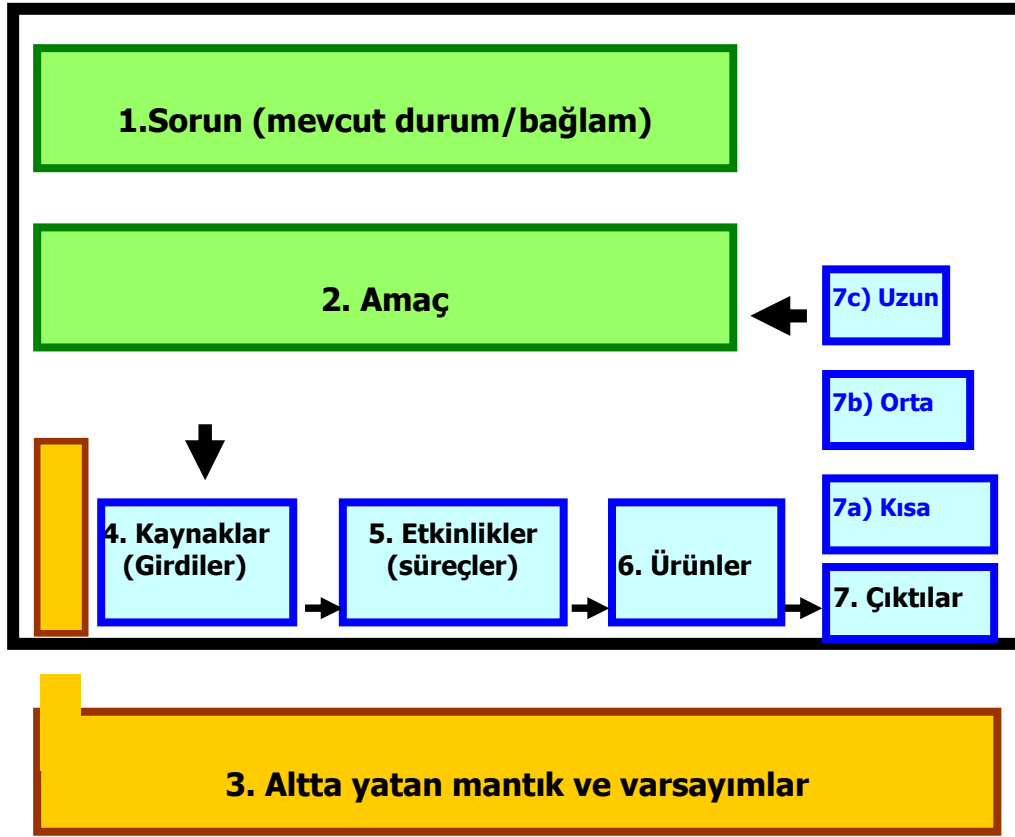
Farklı şekillerde sunulabilse de tüm logic model biçimlerinde temel alınan mantık neden sonuç (if-then) ilişkisinin oluşturulmasına ve/veya değerlendirilmesine dayanır. Eğer kaynaklar mevcutsa bazı etkinlikler uygulanabilir/uygulanabilmeliydi, eğer etkinlikler başarıyla uygulanırsa bazı ürünler elde edilebilir/edilebilmeliydi ve bunların üzerinden bazı çıktılara ulaşılabilir/ulaşılabilmeliydi gibi doğrusal bir mantık silsilesi söz konusudur (6).

Logic model bölümleri (şekil 1)

1. Sorun: Çözülmesi gereken sorun veya mevcut durum ifade edilir. Örneğin öğrenci geribildirimleri gözden geçirildiğinde, öğrencilerin öğretim üyelerinin eğitim becerileriyle ilgili verdikleri puanların düşük olduğu gözlenmektedir. Buradan hareketle öğretim üyelerinin eğitim becerileriyle ilgili geliştirilmesi gereken bir durum olduğu sonucuna varılmaktadır.

2. Amaç: Programla yaratılması gereken değişimi ifade etmelidir. Amaç modelin daha sonra oluşturulacak bütün bölümlerine rehberlik etmeli ve onlarla ilişkili olmalıdır. Uzun vadeli çıktı ile amaç aynı kavramlardır, her ikisi de programın nihai kazanımını ifade ederler. Bizim örneğimizde amaç (uzun vadeli çıktı, beklenen değişim) öğrencilerin geri bildirimlerinde öğretim üyelerinin eğitim becerileriyle ilgili verdikleri puanların yükselmesini sağlamaktır.

Şekil 1. Logic model şeması

3. Altta yatan mantık ve varsayımlar: Altta yatan mantık beklenen değişikliğin nasıl yaratılabileceği konusunda kanıta dayalı (araştırma, deneyim, uygulamalarla gösterilmiş) bilgilerdir. Varsayımlar başarı için gerekli ve doğru olduğuna inanılan durumlardır. Bizim örneğimizde altta yatan mantık öğretim üyelerinin eğitim becerilerinin artırılabilmesi, bu amaca yönelik eğitici gelişim programları veya kursların uygulandığına ve sonuçların başarılı olduğuna, öğrenci geri bildirimlerini olumlu etkilediğine dair literatürde çalışma sonuçlarının bulunduğu, benzer bir eğitim programıyla bizim de aynı sonuçları elde edebileceğimiz şeklinde özetlenebilir. Bir kurumun ziyaretiyle gözlemlenen uygulamalar, bilimsel toplantılarda sunulan deneyimler de yine altta yatan mantık için kullanılacak somut örneklerdir. Varsayım olarak da bir eğitim programı açılırsa öğretim üyelerinin eğitim becerilerini geliştirmek için gönüllü olarak bu programa katılacakları, düzenli olarak devam edecekleri gibi varsayımlar örneğimiz için geçerli olabilir.

4. Kaynaklar (girdiler): Eldeki mevcut kaynaklar, gereksinim duyulan ancak elde bulunmayan kaynaklar ve bunların ne amaçla kullanılacağı/kullanıldığı (planlama veya değerlendirme amaçlı logic model kullanımına göre) tanımlanır. İnsan kaynakları, mali kaynaklar, mekan, teknoloji araçları ve diğer ekipmanlar, materyaller vs. bu bölümde listelenir. Bizim örneğimizde öğretim üyelerinin eğitim becerilerini arttırmaya yönelik

düzenlenecek bir kurs için kullanılacak mekanlar (U düzenine uygun salon, grup çalışma odaları vs.), eşyalar (masa, sandalye, yazı tahtası vs.), eğiticiler (kurs veren ekip, destekleyen yönetim, yardımcı personel vs.), eğitim materyalleri (kağıt, kale, rehber vs.), teknolojik cihazlar (tepegöz, bilgisayar, projeksiyon cihazı, kamera vs.) ve kursa katılmaya gönüllü bireyler bu listede yer alabilir.

5. Etkinlikler: Ürün ve çıktılara ulaşmak için mevcut kaynakları kullanarak ne yapılacağı, bir başka deyişle programı uygulamak için yapılması gereken faaliyetler bu bölümde belirtilir. Etkinlikler çok detaylı bir çalışma planından ziyade ona temel oluşturacak ana başlıkları içermelidir. Bizim örneğimiz için en temel etkinlik eğitim becerilerini geliştirme kursu düzenlenmesidir. Kurs içeriğinin ana başlıkları, kullanılacak eğitim yöntemleri, ön ve son test, kursun başlangıcı, ortası ve sonunda katılımcıların yapacağı değerlendirme amaçlı sunular, kurs sonrası yapılan memnuniyet anketleri vs. etkinlikler listesinde yer alabilir.

6. Ürünler: Program etkinliklerinin ölçülebilir, somut ve doğrudan ürün ya da sonuçlarıdır. Tek başlarına programın yaratması beklenen değişiklikleri ifade etmemekle birlikte bunlara yol gösterirler. Programın ne derecede iyi uygulandığı konusunda değerlendirme yapmaya yardımcı olurlar. Somut olarak, mümkünse rakamlarla ifade edilebilmeleri gerekir. Dolayısıyla kalite hakkında fikir vermezler. Ürünlerin kaynak ve etkinliklerle bağlantısının kurulması gerekir. Bizim örneğimizde verilen eğitim becerilerini geliştirme kursunun ürünleri olarak şu kadar sayıda kurs yapılacak/ yapıldı, şu kadar kişi katılacak/ katıldı, şu kaynakları kullanarak şu tür eğitim etkinlikleri yapılacak/ yapıldı, kurs sonrası katılımcıların memnuniyet puanlarının ortalaması alınacak/ ortalaması şuydu, ön ve son test puanlarının ortalaması alınacak/şöyleydi, kurs başı, ortası ve sonundaki katılımcı sunumlarının puan ortalamaları alınacak/şöyleydi gibi rakamsal değerler sunulabilir.

7. Çıktılar: Programın etkisi (impact) olarak da adlandırılır. Oluşan değişimi ya da yaratılan farkı ifade ederler ve programdan beklenen başarıyı yansıtırlar. Ölçülebilir olması gereken bu değişim bilgi, beceri, tutum ve davranışlarda, uygulamada, politikalarda vs. olabilir. Çıktılar genellikle kısa, orta ve uzun vadeli olmak üzere 3 grupta tanımlanır.

7a) Kısa vadeli çıktılar; bilgi, beceri edinme vs.dir. Bizim örneğimizde katılımcıların verilen eğitimle ilgili memnuniyet puanlarına bir değer biçilmesi, kurs öncesi ve sonrası testlerin puanlarının karşılaştırılmasıyla bilgi düzeylerindeki artışın, kurs başı ortası ve sonundaki sunumlarının değerlendirilmesiyle elde edilen puanların karşılaştırılmasıyla sunu yapma becerilerindeki artışın gösterilmesi hep kısa vadeli çıktılar olarak tanımlanabilir.

7b) Orta vadeli çıktılar; edinilen bilgi ve becerileri tutum-davranışa çevirme, hayata geçirmedir. Bizim örneğimizde edinilen bilgi ve becerilerin hayata geçirilip geçirilmediği

kursa katılan öğretim üyelerinin eğitim etkinliklerine gözlemci olarak katılmakla izlenebilir. Böylece kursta edindikleri kazanımları ne ölçüde ve kalitede eğitim etkinliklerine aktardıkları belirlenebilir.

7c) Uzun vadeli çıktılar; ise hayata geçirilen bilgi, beceri, tutumlar sayesinde elde edilen sonuç ve etkilerdir. Programın en başta belirlenen amacına ulaşmış olup ulaşmadığını gösterirler. Amaç ve uzun vadeli çıktı genellikle aynı kavramları ifade eder. Bizim örneğimizde eğitim becerilerini geliştirme kurslarına katılarak eğitim becerilerini geliştiren ve bunu eğitim etkinliklerinde uygulayan öğretim üyelerine öğrenciler tarafından verilen ilgili geribildirim puanlarındaki yükselme uzun vadeli çıktı olup amaçla birebir örtüşmektedir.

BAĞLAM-GİRDİ-SÜREÇ-ÜRÜN MODELİ

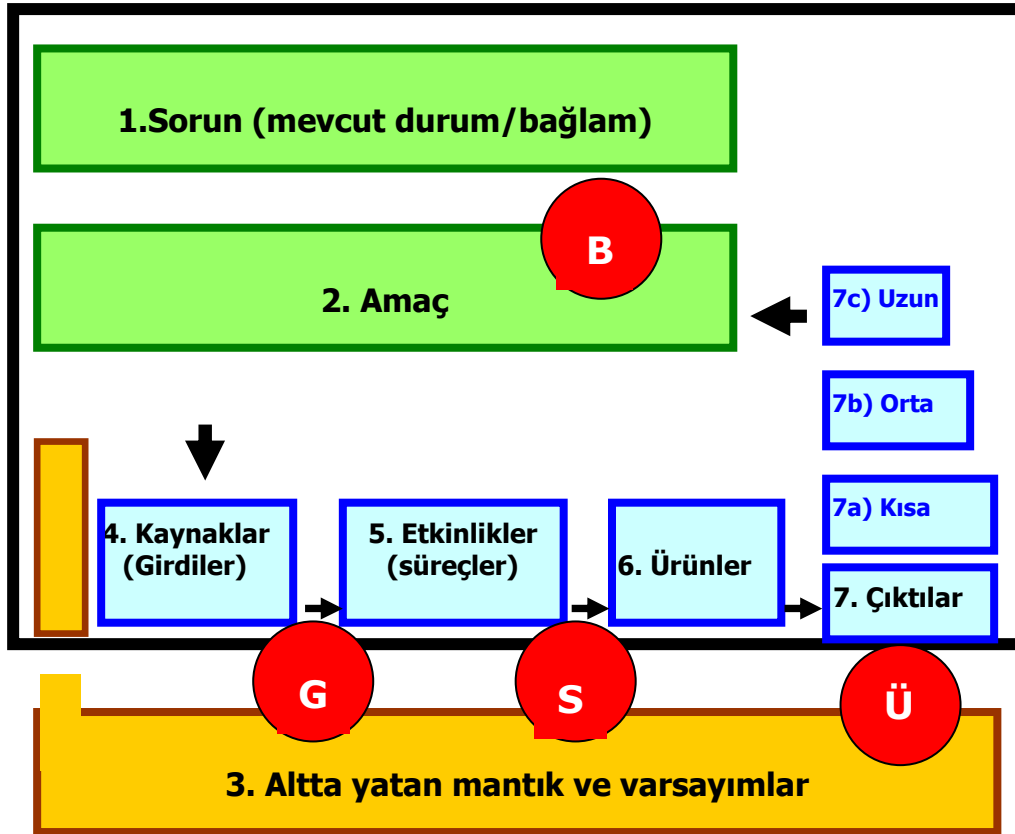
Stuflebeam tarafından geliştirilen ve özellikle yönetimi bilgilendirmeye yönelik program değerlendirmeyi amaçlayan modelde ana amaç kanıt toplamaktan ziyade programın geliştirilmesidir. İsminden de anlaşılacağı gibi model 4 ana unsuru değerlendirir (7):

1-Bağlam: Bağlam temel olarak aşağıda yer alan başlıklar üzerinden değerlendirilir. Logic model üzerine yerleştirdiğimiz eğitim becerileri kursu örneğinden yola çıkarak bağlam değerlendirmesinde kullanılan başlıkları ele alırsak:

- a) Problem, sorunlar, gereksinimler (eğiticilerin eğitim becerileriyle ilgili verilen öğrenci geribildirimlerinde puanların düşük olması, eğiticilerin eğitim becerilerini geliştirme gereksinimi vs.)
- b) Çevre, ortam, var olan ve istenen koşullar (Düzenli olarak ve kurumsallaşmış biçimde öğrencilerden geri bildirim alınması ve bunların dikkate alınması kültürü yerleşmiş bir eğitim ortamı, eğitimin daha iyiye götürülmesi için gerekli altyapının (mekan, teçhizat vs.) bulunması, eğitim becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerin başarıyla uygulanıp olumlu sonuç verdiği dair kanıtlar, bu yönde bir etkinlik düzenlenmesi halinde gönüllü katılımcıların bulunabileceği ve aynı olumlu sonucun bu kurumda da alınabileceği varsayımı vs.)
- c) Amaç-hedefler: Öğretim üyelerinin eğitim becerilerini ve dolayısıyla öğrencilerin bu konudaki memnuniyet derecelerini yükseltmek
- d) Fırsatlar (Öğretim üyelerinin eğitim becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikleri destekleyecek bir yönetim anlayışı, bu etkinlikleri planlayıp yürütebilecek Tıp Eğitimi ABD çalışanlarının bulunması vs.)
- e) Değerler (Eğitime en azından araştırma ve hizmet kadar önem veren bir kurumsal anlayış vs.) göz önüne alınır.

Bağlam değerlendirmesinde özellikle karşılanamayan gereksinimler, bunların neden karşılanamadığı ve kaçırılmış fırsatlar üzerinde durulur. *Logic modelin 1. (sorun/bağlam), 2. (amaç) ve 3. (altta yatan mantık ve varsayımlar) bölümleri bu modelde "bağlam" başlığı altında incelenebilir.*

Şekil 2. Logic model şeması üzerinde Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün modeli

B: Bağlam, G: Girdi, S: Süreç, Ü: Ürün

2- Girdi: Temel olarak program ve programın öğeleri mikro düzeyde analiz edilir. Girdi, temel olarak aşağıda yer alan başlıklar üzerinden değerlendirilir. Logic model üzerine yerleştirdiğimiz eğitim becerileri kursu örneğinden yola çıkarak girdi değerlendirmesinde kullanılan başlıkları ele alırsak:

- Kaynaklar, olanaklar, çalışanlar: Logic model bölümlerini anlatırken değinilen kaynaklar bölümüyle aynı içeriğe sahiptir.

b) Stratejiler- İşlemler: Eğitim becerilerini geliştirmeye yönelik uygulanacak programın taslağını (planını) ve işleme biçimlerini açıklar (Örneğin bir konunun başlığı ve bu başlık altındaki içeriğin küçük grup çalışmalarıyla yürütülmesi gibi).

Girdi değerlendirmesinde içeriğin ve öğrenim stratejilerinin genel amaç ve hedeflere uygun olup olmadığı araştırılır. *Logic modelin değerlendirme aşamasında göz önüne alınan 4. (kaynaklar) bölümü ile 5. (planlama aşamasında belirlenen etkinlikler) bölümleri bu modelde “girdi” başlığı altında incelenebilir*

3- Süreç: Planlanan ve uygulanan program arasındaki farklara bakılır. Bu amaçla program tasarımı ve uygulama arasındaki uyum, öğrenme ve öğretme etkinliklerinin işleyişi (işleyenler-işlemeyenler), program işlerken alınan kararlar ve kaynakların nasıl kullanıldığı değerlendirilir. Bu sorulara yanıt aranırken, Logic modelde ürünler başlığı altında ele alınan somut sonuçlara da gereksinim duyulur. Dolayısıyla “süreç” başlığı altında Logic modeli anlatırken hem etkinlikler hem de ürünler bölümlerinde bahsedilen içerik yer almalıdır (örneğin şu kadar kurs düzenlendi, şu kadar kişi katıldı, bilgi- beceri düzeylerine yönelik puanlamalar şöyle, memnuniyete yönelik geri bildirim puanları böyle gibi). *Logic modelin değerlendirme aşamasında göz önüne alınan 5. (gerçekleştirilen etkinlikler) bölümü ile 6. (Ürünler) bölümleri bu modelde “süreç” başlığı altında incelenebilir.*

4- Ürün: Beklenen ürünle elde edilen ürün karşılaştırılır. İstenen/istenmeyen, ulaşılan/ulaşılamayan sonuçlar üzerinde durulur. *Logic modelin 7. bölümünde yer alan kısa, orta ve uzun vadeli çıktılar elde edilen ürünün amaca ne oranda hizmet ettiği hakkında bilgi sağladığı için bu modelde “ürün” başlığı altında değerlendirilebilir.*

KIRKPATRICK DÖRT DÜZEYDE PROGRAM DEĞERLENDİRME MODELİ

Model Donald Kirkpatrick tarafından geliştirilmiştir (8). Eğitim programları 4 düzeyde değerlendirilir;

I) Reaksiyon

II) Öğrenme

III) Transfer

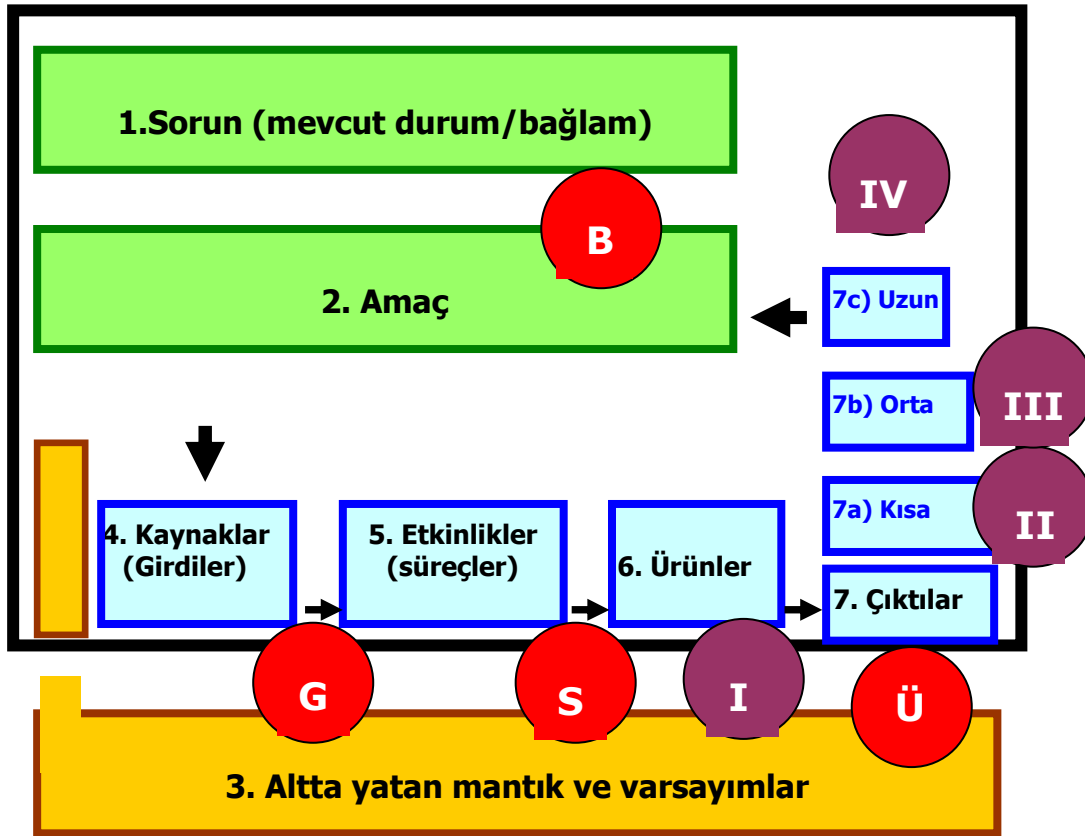
IV) Sonuçlar (etki) (9).

İlk 2 düzey eğitim ortamında, son 2 düzey ise çalışma ortamında değerlendirilir. Önceki düzeyden gelen bilgiler sonraki düzeyin değerlendirmesine temel oluşturur. Genellikle 1. basamaktan başlanıp ilerlense de izole olarak herhangi bir basamağın değerlendirilmesi de söz konusu olabilir.

I. Düzey (Reaksiyon): Katılımcı ya da öğrencilerin eğitim programı hakkında başlangıçtaki reaksiyonu değerlendirilir. Öğrenene ve onun program hakkındaki memnuniyetine odaklanılır. Hemen programın sonrasında henüz katılımcılar ulaşılabılır

durumdayken veri toplandığı için planlanması ve uygulanması kolaydır. Sadece katılımcıların görüşlerini yansıtması ve programın tamamı hakkında fikir vermemesine rağmen öğrencinin tutum ve motivasyonunu değerlendiren tek düzey olması ve elde edilen verilerin programın iyileştirilmesi yönünde kullanılması nedeniyle değerlidir. Genellikle Likert tipi anketlerle, bazen de odak grup görüşmeleriyle veri toplanabilir. Tüm bileşenlerin (program içeriği, eğitim etkinlikleri, yöntemleri, öğrenme ortamı, eğiticilerin performansı vs) değerlendirilmesi gerekir. Bizim eğitim becerilerini geliştirme kursu örneğinde kurs sonunda katılımcılardan alınan gerek sözel gerekse yazılı geri bildirimler, sonuçları ve bunların yorumlanması (Logic model 5. 6. ve 7a bölümler ile Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün modelinin süreç ve ürün değerlendirmesinde yer alan) Kirkpatrick 1. düzey değerlendirme örnekleridir.

Şekil 3. Logic model şeması üzerinde Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün modeli ve Kirkpatrick dört düzeyde program değerlendirme modelinin gösterilmesi

B: Bağlam, G: Girdi, S: Süreç, Ü: Ürün

I: Kirkpatrick 1. düzey değerlendirme, II: Kirkpatrick 2. düzey değerlendirme,

III. Kirkpatrick 3. düzey değerlendirme, IV: Kirkpatrick 4. düzey değerlendirme

II. Düzey Öğrenme): Oluşan bilgi, beceri ve tutum değişiklikleri araştırılır. Programın hemen bitiminde ya da kısa süre sonra bu düzey değerlendirme yapılmalıdır.

Objektif değerlendirme yöntemleri, performans testleri, tutum ölçekleri kullanılabilir. Bizim örneğimizde karşılaştırılan ön ve son test puanları (bilgi), kurs başı, ortası ve sonunda katılımcıların gerçekleştirdiği sunumların değerlendirme sonuçları (beceri, tutum) Kirkpatrick 2. düzey değerlendirmeye örnektir. Logic modelde 7a (kısa vadeli çıktılar) ve Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün modelinde “ürün” değerlendirmesi başlıkları altında yer almaktadır.

III. Düzey (Transfer): Kazanılan bilgi, beceri ve tutumların davranış hale getirilmesi ve gerçek yaşama aktarılmasının derecesi belirlenir. Değerlendirme eğitim programının hemen sonrasında yapılmaz, davranış değişikliği gelişmesi için bir süre beklemek gerekir. Değerlendirme yöntemi olarak anket, görüşme veya doğrudan gözlem kullanılabilir. Bizim örneğimizde eğitim becerileri kursuna katılan öğretim üyelerinin birkaç ay sonra uyguladıkları eğitim etkinlikleri esnasında (iş başında) doğrudan gözlemlenmeleri ve kazanımlarını ne derecede mesleki yaşamlarına aktarıldığının belirlenmesi Kirkpatrick III. Düzey değerlendirmeye örnektir. Bu Logic modelde orta vadeli çıktılar (7b) ve Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün modelinde ürün değerlendirmesi başlıkları altında yer alır.

IV. Düzey (Sonuçlar-etki): Ancak eğitim programına katılanların izlenebildiği ve hedef grubun (bizim örneğimizde öğrenciler) kontrol altında olduğu durumlarda bu düzey değerlendirme yapılabilir. Değerlendirmenin amacı uygulanan programın hedef grup üzerindeki etkisini belirlemektir. Bizim örneğimizde hedef grup öğrenciler olup, öğrencilerin eğiticilerin performansı ile ilgili geribildirim puanlarındaki değişimin izlenmesi Kirkpatrick IV. düzey değerlendirmeye örnektir. Bu Logic modelde uzun vadeli çıktı (7c) ve Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün modelinde ise ürün değerlendirmesi başlıkları altında yer alır.

SONUÇ

Örneğimizde görüldüğü gibi farklı değerlendirme yaklaşımları programların farklı öğelerine odaklanabilmekte, bu nedenle birden fazla değerlendirme modelinin bir arada kullanılması gereksinimi doğmaktadır. Tıp fakültelerinde eğitim programlarının değerlendirilmesinde benzer karma yaklaşımlara yer verilmektedir. Örneğin Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi program değerlendirme sistemini oluştururken Logic modelin girdi-etkinlik-ürün ve çıktılar arasındaki neden-sonuç ilişkisini ve Kirkpatrick değerlendirme modelinin ilk 3 düzeyini kullanmıştır (10). Her ne kadar mezuniyet öncesi tıp eğitimi ve sürekli tıp eğitiminin farklı dinamikleri olsa da, bir eğitim programının değerlendirilmesindeki esaslar her ikisi için de geçerli olmalı ve Dokuz Eylül Üniversitesi örneğindeki benzer sistemler eğitici gelişim programlarının değerlendirilmesi için de oluşturulmalı ve kullanılmalıdır. Bu makalede farklı modellerin eğitici gelişim programlarının değerlendirilmesi amacıyla bir araya getirilerek ortaklaştırılmasına ve hepsinin bir arada gözlenebildiği bir yapı (şekil 3 ve tablo 1) oluşturulmasına yönelik bir deneme sunulmuştur.

Tablo 1. Eğitim Becerilerini Geliştirme Kursu için üç modelin bir arada gösterilmesi

KIRKPATRICK DÖRT DÜZEY DEĞERLENDİRME MODELİ	LOGIC MODEL	BAĞLAM-GİRDİ-SÜREÇ-ÜRÜN MODELİ
	<p>Sorun (öğrenci geri bildirimlerinde eğiticilerin eğitim becerileri ile ilgili puanların düşüklüğü)</p> <p>Amaç (öğrenci geri bildirimlerinde eğiticilerin eğitim becerileri ile ilgili puanları yükseltmek)</p> <p>Altta yatan mantık ve varsayım (literatüre göre eğitici gelişim programları amacımıza hizmet edebilir, bu konuda açılacak programlara katılmaya gönüllü öğretim üyeleri bulunabilir)</p>	Bağlam (ortam, koşullar, amaç-hedefler, değerler)
	<p>Kaynaklar (kullanılacak mekanlar (U düzenine uygun salon, grup çalışma odaları vs.), eşyalar (masa, sandalye, yazı tahtası vs.), eğiticiler (kurs veren ekip, destekleyen yönetim, yardımcı personel vs.), eğitim materyalleri (kağıt, kale, rehber vs.), teknolojik cihazlar (tepegöz, bilgisayar, projeksiyon cihazı, kamera vs.)</p>	Girdi (Kaynaklar, olanaklar, çalışanlar; Strateji ve işlemler)
I- Reaksiyon (Katılımcıların memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi)	<p>Etkinlikler</p> <p>a) (Eğitim becerilerini geliştirme kursu ve ana detayları-planlama aşaması)</p> <p>b) Eğitim becerilerini geliştirme kursunun değerlendirilmesi-değerlendirme aşaması)</p>	Süreç (program tasarımı ve uygulama arasındaki uyum, öğrenme ve öğretme etkinliklerinin işleyişi (işleyenler-işlemeyenler), program işlerken alınan kararlar ve kaynakların nasıl kullanıldığı)
II-Öğrenme (Bilgi, beceri, tutum değişikliğinin gösterilmesi)	<p>Ürünler (Düzenlenen kurs ve katılımcı sayısı, katılımcıların ön-son test ve performans değerlendirme puanları, kursa yönelik geribildirimleri)</p>	
III. Transfer (Kazanımların uygulamaya geçirilmesi-davranış)	<p>Çıktılar</p> <p>a) Kısa vade (katılımcıların bilgi, beceri, tutum değişikliğini gösteren veriler)</p> <p>b) Orta vade (katılımcıların kurstan kazanımlarını kendi uygulamalarında kullandığını gösteren veriler)</p> <p>c) Uzun vade (öğrencilerin ilgili geribildirim puanlarına yansımalarının gösterilmesi)</p>	Ürün (İstenen/istenmeyen, ulaşılan/ulaşılamayan sonuçlar)
IV. Sonuçlar-etki (programın hedef grup üzerindeki etkisi)		

KAYNAKLAR

1. Yolsal N , Bulut A , Karabey S *et al* . Development of training of trainers ' programmes and evaluation of their effectiveness in Istanbul, Turkey . Medical Teacher2003; **25** : 319 – 24.
2. Mezuniyet öncesi tıp eğitimi ulusal standartları (2011).
http://uteak.org.tr/uploads/belge/MOTE_STANDARTLAR_2011.pdf adresinden 26 Aralık 2012 tarihinde alınmıştır.
3. Steinert Y , Mann K , Centeno A *et al* . A systematic review of faculty development initiatives designed to improve teaching effectiveness in medical education: BEME guide no. 8 . Medical Teacher.2006; **28** : 497 – 526
4. W.K. Kellogg Foundation Logic Model Development Guide, www.wkcf.org adresinden 05 Aralık 2012 tarihinde alınmıştır.
5. McLaughlin, J.A. and G.B. Jordan. 1999. Logic models: a tool for telling your program's performance story. Evaluation and Planning, 2001; 22:65-72
6. Innovation Network. "[Logic model workbook](#)".
http://www.innonet.org/client_docs/File/logic_model_workbook.pdf. Retrieved 11 December 2012 adresinden 01 Aralık 2012 tarihinde alınmıştır.
7. Stufflebeam DL: In International Handbook of Educational Evaluation. In *CIPP model (context, input, process, product)*. Edited by Mathison S. Sage, Thousand Oaks, CA; 2005:60-65.
8. Kirkpatrick DL, Kirkpatrick JD. Evaluating Training Programs: The four levels. Third edition, Berret-Koehler Publishers Inc. San Fransisco, 2006; 21-26
9. Amin Z, Eng KH (eds). Basics in Medical Education. World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd. Singapore, 2007, 336-40.
10. Musal B., Taskiran C., Gursel Y., Ozan S., Timbil S., Velipasaoglu S. An Example of Program Evaluation Project in Undergraduate Medical Education. Education for Health 2008, 21 (1): 1-7.